

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון שלח ♦ שנה ז ♦ אבות א

שב"ק כי תצא ♦ אלול ה'תשעט

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוך בידך ושבת שבי וראית בשבי'ה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה. המפרשים האריכו לפרש הלשון של הכתוב באומר "כי תצא" שזה הלשון מראה שאין זה חוב לצאת למלחמה, וכן פירש רש"י הק' שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר שבמלחמת ארץ ישראל, אין לומר ושבת שביו שהרי כבר נאמר "לא תחיה כל נשמה" ונראה שרש"י לא מדייק שבשביל דכתיב כי תצא מדובר במלחמת רשות אלא משום שנאמר "ושבת שביו" שלא יתכן זה במלחמת מצוה של כיבוש ארץ ישראל, אבל בגמרא במסכת סוטה (דף לה) פירש שם רש"י דלשון "כי תצא" משמע כשתעלה על דעתך לצאת למלחמה, והיינו שהוא רשות לך, ועוד יש להבין שפשיטא שמלחמה עושים עם אויבים ואם כן למה צריך לומר למלחמה על אויבך וכי אפשר לחשוב שמלחמה עושים עם ידידים ואוהבים. וגם שנקט לשון יחיד "כי תצא" שאדם יחיד יעשה מלחמה ונתנו ה' בידך וכי זה הוא דרכו של עולם שאדם יחיד יעשה מלחמה וזה אפשר רק בדרך נס, אבל נראה שהפסוק מדבר במלחמה טבעית שבדרך כלל מלחמה זה טבעי (אף שכתב הרמב"ן בפרשת בא, שאין טבע בעולם אלא הכל ניסים מ"מ הנס מלוכש בדרך הטבע ויש ניסים שזה ממש שלא כדרך הטבע כמו נס של קריאת ים סוף ואכילת המן במדבר וכו')

ולכאורה אפשר לומר על הקושיא האחרונה שאין מדובר ביחיד שעושה מלחמה אלא שרצה לומר שאם יש אחדות בישראל ונלחמים כאיש אחד אז עושה הקב"ה ניסים ומנצחים במלחמה וכמו שחז"ל אמרו שאחאב שהיה מלך רשע ומ"מ ניצח במלחמות שעשה משום שהיה אחדות ביניהם, ולזה כתב "כי תצא" כלומר שתצא באחדות כאיש אחד אז "ונתנו ה' אלוך" בזכות האחדות שיש בישראל.

או שמדובר ביחיד ממש וכמו שהיה מלחמת יהושע בעמלק שאמר לו משה צא אתה והלחם בעמלק מחר (שמות יז) או במלחמת דוד שלחם לבדו עם גלית הפיליטי ככתוב בספר שמואל א (יז, מט) וכיוצא בזה כמושה רבינו עם עוג מלך הבשן שאמר לו ה' אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו (במדבר כא) הרי שראינו שיש אופנים שיש מלחמה באדם אחד, כי גם כוח היחיד הוא רב מאוד, ותלוי מי הוא זה היחיד שכוחו רב כרבים ועוד יותר, וזה היה במשה ויהושע תלמידו ודוד המלך ע"ה. וזה מש"כ כי תצא למלחמה, אפילו לבד ביחידות מ"מ ה' ילחם לך בדרך נס

ולתרץ שאר הקושיות נראה לומר על פי מה שכתבו הספרים הק' שמדובר כאן בפסוק, במלחמת היצר, וכל הפרשה מרמזת על עניני מלחמת היצר הרע ומקור הדברים הוא בזוה"ק ר' שמעון פתח כי תצא למלחמה על אויבך, באיזה היצר הרע דאגן צריכים למיפץ לקבליה במילין דאורייתא (דהיינו ללחום עם היצר הרע) עם דברו התורה ולקטרגא ליה (דהיינו ללחום עמו) וכדין יתמסר בידא דברנש (שיתן ה' אותו בידינו) וכמו שאמר הפסוק ונתנו ה' אלוך בידך עכ"ל.

המשך בעמ' ב'

דברות קודש מרוך רבינו עט"ר שליט"א

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוך בידך ושבת שבי וראית בשבי'ה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה.

זו הפרשה היחידה בתורה, המתחילה במילה כי, ואפ"ל בדרך צחות, שבא לומר לנו, שבדרך כלל כשהאדם מתחמק מחובתו הוא מתרץ את עצמו, ומנמק אותה במילים המתחילות כ-י, לא יכלתי כי השעה היתה מאוחרת וכו'.

מרמזים לו בריש פרשתינו תעזוב את התירוצים המתחילים עם המילה "כי" אלא תצא למלחמה על אויבך כפי שמפרשים, שמרמז על מלחמת היצר, הרי אז ונתנו בידך.

קידושא רבא תשעט

איננו שומע בקולנו (כא, כ)

היה אחד מהם... חרש אינו נעשה בן סורה ומורה שנאמר איננו שומע בקולנו... ולא חרשין (סנהדרין ע"א).

מה ראה היא זו, שאם אחד ההורים חרש הוא אינו נעשה בן סורר ומורה, והלא הכתוב "אינו שומע בקולנו" מוסב על הבן? אלא, כשאדם מטיף מוסר לזולת אין הוא עשוי להשפיע עליו אלא אם כן הוא עצמו שומע את אשר פיו אומר והוא עצמו מקיים את אשר הוא דורש מחברו, כי אז הרי אלו דברים היוצאים מן הלב והם נכנסים אל הלב.

אם אחד ההורים "חרש" הוא ואיננו שומע בעצמו את אשר הוא דורש מבנו, מן ההכרח שיהיה הבן "איננו שומע" ואין האשמה תלויה בו, וממילא אי-אפשר לדון אותו בתור סורר ומורה, שכן האשמה תלויה בהוריו

על כן, מכיוון שאמרה תורה: "איננו שומע בקולנו" - מחמת שחיתותו ורשעותו, הרי משמע מזה שההורים עצמם אינם "חרשין" ושומעים הם מה שיוצא מפיהם, שכן אלמלי היו "חרדין" ובעצמם לא היו מתנהגים ביושר ובהגנות, הרי לא היה ה"איננו שומע" של הבין מחמת שחיתות ורשעות, אלא משום שדברי-ההורים אינם עשויים להשפיע עליו.

ליל שישי תשעט

ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו (כא, כא)

העונש שניתן לבן סורר ומורה בפרהסייה, אמור לזעזע את אמות הספים ולהחריד את העם, למען לא יעלו בדעתם לעשות כמעשהו. מלבד זאת מבואר שטמונה כאן הדרכה נחוצה ביותר לאדם הרוצה להשפיע ולחנך אחרים בדרך ה', ותווה מהי הדרך הנכונה ביותר לעשות זאת.

כלל עתיק יומין הוא (סנהדרין יח ע"א): "קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים", קודם עליך לתקן בעצמך את הדרוש תיקון, ורק לאחר מכן תוכל לחנך ולבקר אחרים, וכך יתקבלו הדברים, ולא תתקבל תגובה צוננת של "טול קורה מבין עיניך".

זהו שאומר הפסוק: "ובערת הרע מקרבך", רק לאחר שתשכיל ותצליח לבער את הרע ולתקן את עצמך תחילה, "כל ישראל ישמעו ויראו", בודאי ישמעו דברך, ויתקבלו על לבות האחרים.

רעואו דרעיון שופטים תשעט

ולפי זה ניחא שכתב כי תצא למלחמה וגו' בלשון יחיד שכל אחד לוחם עם היצר הרע שלו ואיזהו הוא גיבור הכובש את יצרו שלו והיצר הרע נקרא שהוא אויב לאדם וזה בא הפסוק לומר שאל תחשוב שהיצר הרע הוא ידיד שלך שנותן לך עצות טובות להנות מן העולם הזה, כי תדע שהוא השונא שלך ואתה צריך לצאת למלחמה אז ה' יתן אותנו בידך כלומר שבמה תצא למלחמה עליו, זה אך ורק בתורה תפילה וצדקה ושלושתם מרומז במ"ש בידך, כי התורה נקרא "יד" וכמ"ש בגמרא אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ותפלה נקרא גם "יד" דכתיב ופרשתם כפיכם וגו' וצדקה נקרא "יד" שניתן מיד העשיר לעני וידוע מש"כ האריז"ל שבנתינת הצדקה יש רמז לשם הוי"ה ב"ה, דהיינו הממון מרמז על ה - י' של השם, והיד שנותן מרמז על ה - ה' שבשם מכיון שיש ביד ה' אצבעות, והזרוע של יד העני מרמז על ה - ו' של שם הוי"ה ב"ה (שהזרוע דומה ו') וה' אצבעות של העני המקבל את הצדקה הוא נגד ה' האחרונה שבשם. (ולכן כתבו אגב בספה"ק שאם נותן האדם את הצדקה שבידו לקופה של צדקה יתנו בשני ידיו שלו שיחשב כיד העני המקבל בכדי שיהיה הרמז על השם במעשה הצדקה)

ומש"כ בפסוק ושבת שבינו איך יפורש זה במלחמת היצר שעליו מרומז הפסוק יש לומר בפשטות דחז"ל אמרו שע"י תשובה מאהבה נהפכו הזדונות של העבירה לזכויות ואם כן שובים ממנו את העבירות שנמסר ביד היצר ונעשים מזה מצות וזה מה שכ' ושבת שבינו, וגם ידוע שאם אדם מנצח את יצרו מוציא ממנו את התורה והמצות שאדם עושה כשהוא היה רשע שזה הולך לסטרא אחרא וכמו שכ' האריז"ל וגם ברמב"ם מבואר שטורפים את המצוות שעשה בעודו רשע והכל מחזירין להאדם אם הוא עושה תשובה ונעשים הכל זכויות וזה הכוונה של ושבת שבינו.

ומש"כ רש"י שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר וכו', כלומר שעיקר מלחמת היצר הרע הוא בדברים שנראה כרשות, שהיצר הרע הוא חייב משום צובע (כנודע מספה"ק) דהיינו היצר הרע זה עמלק שבא ללחום עם האדם בדרך מירמה וכזב ועושה לאדם קרירות בבחינת "אשר קרך בדרך" ואומר לאדם שאין זה כל כך חמור ואפשר להקל בזה ובכך הוא תופש את האדם ברשתו אשר טמן לו, ובפרט בדבר שהוא בעצם רשות דהיינו שמותר לאכול ולשתות וכדומה בדבר שמותר ואומר לו הרי זה לך מותר ובדרך הזה הוא מכניסו אח"כ גם לעבור באיסורים קלים, ודרך היצה"ר שהיום אומר לך כך ולמחר אומר לו כך עד שיבוא לעבירות הכי חמורות כע"ז וכו'.

ולזה ציונו התורה הק' "קדש עצמך במותר לך" וכמ"ש הרמב"ן בפירושו על התורה בפרשת קדושים שעל זה הזהירה התורה הק' קדושים תהיו וגו' לומר קדש עצמך גם במותר לך שבאיסורים גמורים לא יעז היצר הרע להגיד לאדם לעשות עבירות מפורסמות כגון לחלל שבת רח"ל ועריות ח", אלא תופס את האדם לומר לו הלוא זה מותר לך, ומביא לו ראיות שונות והיתרים מדומים, אבל האדם צריך ללחום נגדו וגם מה שמותר לגמרי ידע שלא צריך להיות נבל ברשות התורה וכמ"ש הרמב"ן הנ"ל בלשונו הק' ע"ש. וגם לפי הרמב"ם ושאר פוסקים שלא כתבו כן שהפסוק הולך על זה לומר קדושים תהיו וגו' אלא כמו שכתב רש"י פרושים מן העריות ומן העבירה, מ"מ מודים הם שיש בזה דבר שיש למנוע מהם וכמ"ש הרמב"ם והשוע"ש שיש דברים שאף שזה מותר מצד עצמו ראוי למנוע ממנו ויש דברים שכתב שזה מגונה, והכוונה אחת היא שיש לדעת שלא הכל מותר שאף בדברים שמותרים צריך להיות לאדם רסן מה למנוע בדברים הרשות.

וזה כוונת רש"י באומרו כאן שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר אבל במלחמת מצוה הרי כתוב לא תחיה כל נשמה ואדם הרגיל לא יעבור ע"ז ולא ישמע ח"ו ליצר הרע לעבור עבירה לשמה, בכדי שהוא יוכל לעשות מצות התשובה אח"כ וגם יוכל לקיים מצות ושבת שבינו, שזה הכל מעשה של היצר וחז"ל אמרו שאומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה והבחינה של עבירה לשמה כת הספה"ק שלא שייך בזמן הזה, מכיון שצריך שיהיה כל כונתו אך ורק לשם שמים וזה כמעט שלא מצוי הזה, מכיון שצריך שיהיה כל כונתו אך ורק לשם שמים וזה כמעט שלא מצוי בזמן הזה, ולכן העיקר מלחמה הוא בדברים של רשות וכנ"ל.

ועתה נביא בעז"ה את דברי קודשו של האור החיים הק' שכתב לפרש הפרשה הזו כדרך רמז, על זה הדרך, דהנה כל בני העולם וקיומו, הכל תלוי במעשה בני ישראל, שאם יטיבו דרכיהם העולם קיים, וישמחו השמים ותגל הארץ, וגם ה' אלוהינו ובא הכתוב באומרו כי תצא להעיר להאדם כי ביציאתו מעולם העליון לבוא הזה יהיה הוא מוכן למלחמה, כי לא יחשוב שאין צריך תגבורת לניצחון זה אלא אדרבה לזו יקרא מלחמה על דרך אומרם איזהו גיבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד) שאין גבורה גדולה מזו ולא אמר למלחמה בפת"ח תחת הלמ"ד.

ואמרו על אויבך בא להעיר כי לא מלחמה זו כגיבור הלוחם ללכוד עיר וכשיקוץ במלחמה הזו ופנה וילך לעצמו, אלא מלחמה הזו הוא כאדם הלוחם עם אויבו, שאם יתירשל יקום עליו והיכהו, כמו כן אם יתירשל האדם מללחום את האויב אז יקום עליו האויב ויאבדהו מן העולם, ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכוח אנושי, אע"פ כן יתנהו ה' בידו.

ומה שאמר ושבת שבינו, פירוש מה ששבה הוא מבחינת הטוב ממך בפתויו ובנצחונו שכמה נשמות מעם בני ישראל שבויות בידו. ואמר אשת יפת תואר, פירוש "אשת" שהוא נשמת האדם, כי הס"מ שולט בנפש עד שתדך מטה ותכנס באדם, שממנו הוא לוקחה בשבי, והנפש תיקרא "אשה" ולזה יקרא "יפת תואר" כי הנפש יפה עד מאוד מתנוולת במעשיה הרעים, וכשינצח את היצר אז ישכיל האדם בנפשו מה יפה ומה נעימה היא הנפש שאדם. ומה שאמר וחשקת בה, פירוש שאז החשק שהיה לו כדברי היצר ובפתויו ילבשם לתקן לה את המשכולות, ועולם הקים שהוא כולו הוא טוב.

ומה שאמר והבאת אל תוך ביתך, לפי שע"י פיתוי הרע מתרחקת הנפש מהגוף ושוכן חלק במקומה, והגוף נקרא בית, וכשנצח את יצרו אז יביא נפשו לתוך ביתו ויקרא הוא בעל הנפש שהוא קנה אותה ממקום טמא, ולכן צריך לנקותה מהחלי הרע הנדבק בה שהוא בחינת שער הראש ולכן צריך לגלחה וכמ"ש וגילחה את ראשה.

ומש"כ ועשתה את ציפריה, שהיא לשון תיקון שתסיר מסוה הטומאה מרוח הטומאה, והוא אומרה והסירה את שמלת שביה מעליה, שקנתה משביתה במקום טמא וזה יהיה על מירוק החטאים ודרכי התשובה והכנת הדעת מול אלוהי ישראל ב"ה ויבחר מקום מושב לה בית המיוחד לישראל שהוא בית המקדש והוא אומרו של הכתוב וישבה בביתך, ותתודה בבכי על אשר מעלה באביה ואמה ועל פרידתה מהם, ואביה זה הקב"ה ואמה היא כנסת ישראל, ירח ימים זה השיעור המספק לשוב או שהוא ירמוז לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול. עכ"ל ק.

אלול - זה הזמן להתעורר מתרדימה של היצר הרע

והנה אנו נמצאים בתחילת חודש הרחמים והסליחות של חודש אלול וזה הזמן להתעורר מתרדימה של היצר הרע ולצאת נגדו להלחם בו וכמו שנזכר, אבל אין הכוונה לצאת מאוהלו של תורה ותפילה אלא אדרבה עלינו להיות יושב אוהב וכמו שיעקב נקרא איש תם יושב אוהל של תורה ויר"ש וחסידות, כי ידוע מה שכתב הרה"ק הבני יששכר בספרו הק' אגרא דכלה בדרך רמז שכתב "כי תצא למלחמה על אויבך" שמיד שאדם יוצא מאוהלו של תורה אז אתה צריך להילחם על האויבים וצריך רחמים מאת ה' להינצל, אבל אם לא תצא מאוהל של תורה, אז הם נופלים מתחתיו בלי שום מלחמה.

אבל אע"פ כן אם כבר יצא מאוהלו של תורה אל יתייאש האדם אלא יעשה מלחמה עם היצר הרע והמלחמה הוא תורה ומצוות וכמו שאמרו חז"ל שה' יתברך אומר בראתי יצר הרע אבל בראתי לזה תבלין וזה עסק התורה ולכן נשתדל כולנו יחד להרבות בתורה בימים הק' של חודש אלול וכן להרבות בתפילה ובצדקה וחסד ולהיות מוכנים ליום הדין של ראש השנה ויום כיפור הבאים עלינו לטובה.

ואז נזכה לכתיבה וחתימה טובה טובה בספרן של צדיקים גמורים ולהיות לנו שנת שפע ברכה והצלחה וחיים טובים ושלוש, ובעיקר שנזכה כבר לשנת גאולה וישועה, ולשנת בנין בית המקדש, מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

פניני חיים

כי תצא למלחמה על אויבך (כא, י).

הוה ליה למימר כי תלך והנראה דהתורה מרמזת דמיד כשיצא האדם מאהלו אוהל תורה, מיד מעותד למלחמה מאויביו הם המקטריגים והמתנגדים, כי כל זמן שיושב באהל תורה בד' אמות של הלכה וקובע מקום לתורתו, אויביו נופלים תחתיו. *אגרא דכלה*

כי תצא מחנה על אויבך (כג, י-יא)

כי תצא מחנה על 'אויבך', היינו המקטריגים שמקטריגים על בני ישראל, וכדרך שדרשו בספרי על פסוק כי תצא למלחמה על איבך דהיינו נגד אויבך, וכמו כן אפשר לפרש זה הפסוק כן, ונתנה התורה עצה האיך תוכל לנצחם ולהיות על אויבך, דהיינו שתהיה מעליהם ותוכל לשלוט בהם, ולזה הקדים לומר כי תצא 'מחנה', דהיינו כשתצא במחנה יחד עם כל הציבור, והזהירה התורה 'ק' ונשמרת מכל דבר רע, דהיינו שתהיה שמור מן היצה"ר, וכמו שרמז באומרו 'מכל דבר רע' (עם האותיות והכולל) בגימטריא 'יצר הרע'.

חוקי חיים

השב תשיב לו את העבט וגו' וברכך, ולך תהיה צדקה לפני ד' אלקיך. (כד, יג) עליך להשיב לעני את המשכון, והוא יברכך על כך, הפסוק בא לרמז שהאדם חייב להחזיר את המשכון לעני, אבל לא על מנת שהעני יברכהו, אלא בגלל שכך צוה בוראו, וזה אמור בפסוק "השב תשיב לו העבט" תחזיר לעני את המשכון "וברכך" הוא יברך אותך על זה, אבל הכוונה שלך תהי' "ולך תהיה צדקה לפני ד' אלקיך" עליו לעשות את זה רק מסיבת היות זו מצוה אשר צוך ה' אלקיך.

קדושת לוי

ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך (כג, טו)

צריך להבין, לעיל כתוב 'כי ה' אלקיך הוא העובר לפניך (ט, ג) משמע שהקב"ה הולך לפני בני ישראל, ומכאן משמע 'ושב מאחריך' שהקב"ה הולך אחרי בני ישראל. אומר הרה"ק רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל אבדק"ק לבוב כי כשהולכים לבית המשתה השמש הולך לפני האדם, ואילו כשמכניסים אדם לבית הסוהר הולך הסוהר אחרי האיש בכדי יברח. זהו גם כאן הפירוש, שעד עכשיו שהתנהגו כראוי היה הקב"ה לפני בני ישראל או בקרב מחנך, אבל אם חס ושלום בני ישראל לא יתנהגו כדבעי ויהיה חלילה בהם ערות דבר הרי הקב"ה יהיה אחריך.

דברי שאול

כי תועבת ה' אלוקיך כל עשה אלה כל עשה עול. (כה, טז)

קשה למה כפל הלשון, ונראה דהנה היה עולה על הדעת שמותר לרמות לאדם שהוא רמאי ומרמה אחרים למדוד לו כמדתו. אך על זה אמרו (ברכות ה'): בתר גנבא גונב וטעמא טעים, שגם הגונב מן הגנב טועם טעם גניבה, ואין זה דרך הישרה שיבחר לו האדם. וזה שאמר הכתוב, כי תועבת ה' אלוקיך כל עושה אלה כל עושה עול, שתועבה היא כל העושה אלה גם אם הוא עושה זאת למי שעושה תמיד עול.

כתב סופר

אשר קרן בדרך וגו' (כה, יח)

בכח האמונה אנחנו לוחמים נגד עמלק הרשע אשר עיקר כחו לבטל ולקרר את האמונה ח"ו ק'רן ב'דרך ר"ת כמספר אמונה, וגם בשביל ספיקות (שמות יז) היש ה' בקרבינו בא תיכף עמלק, וזה כל כוחו להכניס ישראל לספיקות אמונה ח"ו ועל ידי תוקף אמונתנו שאנחנו מתגברים בלבינו באמונת שמו יתברך בזה אנחנו לוחמים עם עמלק הרשע...

שומר אמונים

דהו כי עם קדושת שבת יורדת כל מיני השפעות שבעולם, והאיש אשר ירצה לקבל השפע העליונה, הוא מוכרח להביא הרצון אל הדיבור ולומר: 'לכבוד שבת קודש'. והשפע יורדת ממילא מלמעלה. וזה מה שרמזו חז"ל זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, היינו כי בדיבור תליא מילתא.

ילקוט דברי מנחם

עובדות חיים

השם תשיבם לאחריך (כב, א)

מעשה שהיה בישיבת פורת יוסף: בחור מצא בבית המדרש שטר של חמישים לירות (סכום גדול בימים ההם) הוא פנה לגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ושאל אם יכול ליטלו שהרי מפורש בגמרא (ב"מ כד.) המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרי אלו שלו. שלף מיד רבי בן ציון מכיסו שטר של חמישים לירות ואמר לבחור: "קח לך מתנה ממני, ועתה עלה לבית המדרש ותחפש מי איבד את הכסף". עלה הבחור לביהמ"ד ואכן מצא אברך מבוהל מסתובב ומחפש שטר שאבד לו. היה זה אברך עני ומטופל בילדים שלוה חמישים לירות מקופת הגמ"ח ואבדו לו. מיד החזיר לו הבחור את השטר והשיב את נפשו. אמר לו רבי בן ציון: "רואה אתה, גמלת חסד עם אדם מישראל! גם אם צדקת מצד הדין, יש לעשות לפניך משורת הדין. אין הפירוש "הרי אלו שלו" שאסור להכריז, אלא יש מצבים שצריכים לנהוג בוותרנות, לפניך משורת הדין

(האיר המזרח)

ביומו נתן שכרו (כד, טו)

סיפר הגה"צ רבי חיים זייצ'יק זצ"ל: פעם ראו את החפץ חיים בערב שבת סמוך לחשיכה, מסתובב באחת הסימטאות והיה הדבר תמוה. לאחר מכן נודע, כי אחד מפועלי הדפוס שעבד בערב שבת בהדפסת ספרו של הח"ח, נשטט מתחת ידו בעת תשלום השכר, וכדי לא לעבור על עשה של "ביומו נתן שכרו" ועל לאו של "לא תלין פעולת שכיר", חקר אצל הפועלים על מקום מגוריו ונחפז לביתו עד זמן הדלקת נרות כדי לפרוע לו חובו.

ונתנו (ל, יב)

פעם אחת באו גבאי צדקה אל רבי יחזקאל לנדא, בעל 'נודע ביהודה', בענין חיוני שבעבורו נדרש סכום נכבד. שאלם הרב מה הסכום הדרוש להם, והשיבו שהם זקוקים לארבע מאות רובלים. מיד מנה הרב שלוש מאות ותשעים רובלים ונתן להם. תמהו הגבאים, למה חיסר עשרה רובלים אחרי שנתן כמעט את כל הסכום. הבחין הרב בתמיהתם ואמר: "רצוני שעוד יהודים יזכו במצווה, כדי שלא להיות ממי שעליהם נאמר (אבות ה, יג) 'הרוצה שייתן ולא ייתנו אחרים, עינו צרה בשל אחרים'."

מחצית השקל תרומה לה' (ל, יב)

בעל צדקה גדול היה ר' אביש מפרנקפורט ופיזר כל אשר לו לעניים. אמור לנו כבוד הרב – שאלו אותו פעם אנשי קהילתו – מדוע מחלק רבינו כל אשר לו, והרי אמרו חכמים במסכת כתובות (דף נ) "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"? אמנם, צודקים אתם, השיב הרב, אמנם אסור לבזבז יותר מחומש, אולם נאמר "צדקה תציל ממוות", ואם כן יש במצות צדקה פיקוח נפש ועל פיקוח נפש צריך אף לחלל את השבת... כל שכן לבזבז יותר מחומש. שאלה דומה שאלו בני משפחתו של ר' אליהו חיים מייזל, רבה של לודז', שהיה מפזר ממונו לצדקה. ענה ר' אליהו, צודקים אתם, אכן עבירה בידו! אולם כתוב (דניאל ד'): "וחטאיך בצדקה פרוק..." אדם שיש בידו עוון עליו להרבות בצדקה כדי לכפר על עוונו וכאשר אני נותן צדקה כדי לכפר על עוונתי, ממילא חטאי גדל, מפני ששוב אני נותן יותר מחומש ועלי לכפר גם על עוון זה... ..

הליכות חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס גם אני אודך

נעימות חיים

איך יכלו חכמים להוריד מארבעים ל"ט מלקות

ארבעים יכנו לא יוסיף (כה, ג)

כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל אמר: איתא בגמרא מכות (כב, ב) ואתו רבנן ובצרו חדא, דהיינו שחכמים הפחיתו אחד וקבעו שמקבלים רק ל"ט מלקות.

ולכאורה צריך להבין, הרי בתורה כתוב: ארבעים יכנו, וא"כ איך יתכן שחכמים יבואו ויורידו אחד, ובכלל מדוע הם הורידו אחד? מובא מנכדי רבי ישראל מרוז'ין, רוזינ'ע אייניקלעך, בצ'ורטקוב'ר ספרים לתרץ קושיא זו. שאם הוא היה מקבל את כל הארבעים מלקות אז אח"כ הוא היה מסתובב בחזרה הפקר ועושה הלאה מה שהוא רוצה.

בטענה שהוא כבר קבל את כל העונש, הוא כבר פרע את כל החשבון, ולכן באו חכמים והורידו אחד, כדי שהוא ידע שהוא עדיין לא קבל הכל, והוא עוד לא פרע את כל החשבון - עהר זאל שפירען אז עהר איז נאך עפעס שילדיג (שיתהלך בהרגשה שהוא עדיין חייב).

ולי נראה, שהרי כל המלקות זה ענין של תשובה, ולבבו יבין וישיב (ישעיהו ו, י), וכדאיתא במשנה: (מכות כב:) שהמלקה אומר: והוא רחום יכפר עון וגו' (תהילים עח לח). ולכן אתו רבנן ובצרו חדא, הם הפחיתו אחד, משום שרצו להקל על הבעלי תשובה - זיי האבען גיוואלט לייכטער מאכען די תשובה.

לפני כחמישים שנה בשעת המלחמה (- מלחה"ע הראשונה) נסע אאז"ל (- האמרי אמת) לאוטוואק, כולם באו לשם, דודי ר' מנדלי מפאביניץ גם היה שם. עהר איז גיווען אַ ערלעכער יוד, אַ גרויסע צדיק.

ישבו שם בביהמ"ד שני רבנים ושוחחו ביניהם בד"ת. ובין הדברים הם הגיעו לגמרא הנ"ל במכות; דאתו רבנן ובצרו חדא, שמע ר' מנדלי שהם משוחחים בענין הגמרא הזאת, ונגש אליהם ואמר להם את הפשט הנ"ל, שכל המלקות זה ענין של תשובה, ולכן באו רבנן והפחיתו אחד, מכיון ורצו להקל על הבע"ת, זיי האבען גיוואלט לייכטער מאכען די תשובה.

ואפשר עוד לפרש, דהנה האדם עשה כאן עבירה, שמגיע לו על זה מ' מלקות, "און עהר געפינט זעך יעטץ אין זעהר א שווערע זמן, ס'איז איהם פינטצטער פאר די אויגען" (הוא נמצא עכשיו בזמן מאד קשה והוא מסתובב בחשכות), וכדכתיב: והיה בן הכות הרשע, ומאד קשה לו לצאת - להחלץ מזה ולהתחיל לעשות תשובה. ולכן אתו רבנן ובצרו חדא, דהיינו שבאו רבנן והורידו קצת, הם פתחו לו פתח - הם האירו קצת פנים, כדי שהוא יוכל להתחיל לצאת מהחשכות.

דף על הדף (מכות כב, ב)

מודה אני במקום שאינו נקי

שאלה: האם מותר לומר מודה אני במקום שאינו נקי.

תשובה מהגאון רבי יקותיאל ליברמן (בספרי גם אני אודך): לפום ריהטא נראה לצדד להיתר, מדלא הגבילו הפוסקים שלא לאמרו אם גופו או ידיו מטונפים בצואה או מי רגלים, או כשכנגדו גרף או עביט שהשתמש בו בלילה. - ואדרבה בספר סדר היום כתב, דמותר לומר מודה אני לפניך וכו' גם כשאין ידיו נקיות כיון שאין בו שם, והובא במשנ"ב (סימן א סק"ח). - ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"ז זימן ה) שביאר את דבריו, דכיון שתקנו שיקום ומיד הודאה בפיו שרי, ואם משום דלא נחשב הודאה כיון דידיו מלוכלכות מנגיעת הגוף, הא מבואר בפוסקים (צב, ד) דאפילו בק"ש ותפילה דיעבד אין צריך לחזור בידים מזהמות, ועיי"ש היטב בביה"ל (ד"ה צריך), והתם דוקא דיעבד, אבל לענין מודה אני מהני אפילו לכתחילה.

ואמנם הגאון היעב"ץ ז"ע בסידור בית יעקב ובספר מור וקציעה חולק על הסדר היום, ודעתו דאם ידיו מטונפות או מזהמות מנגיעת הגוף, לא יברך גם מודה אני בלי נטילת ידים או מידי דמנאי. - ולדבריו שאין לומר מודה אני כשידיו מזהמות, נראה דה"ה שאין לומר כשהמקום מזהם.

ולאחר העיון מצאתי שכבר נדרש לזה בשו"ת ארץ צבי (ח"א סימן נב) וצידד להיתר, ועפ"י מה שנפסק בשו"ע (סימן פה סעיף ב) דמותר לומר "רחום" בבית המרחץ אע"ג דכוונתו לשמים, וה"נ אע"ג דכוונתו לשמים מותר, עיי"ש היטב.

ולענ"ד יש לדחות ראיתו, דשאני התם דהוי רק הזכרה ואמירה, משא"כ הכא שמודה ומתפלל לה' ואין זה דרך כבוד. וגם התם הראב"ד חולק ד'רחום' אסור, והב"ח ופרי חדש מחמירין כוותיה. - ועוד, דאף להמתירים שם, הטעם מאחר דגם בני אדם מכונים כך, ואינו בזיון כל כך. אבל הכא שמכוין להשם יתברך יש לומר דאסור, וכמו שכתב הפמ"ג (שם א"א סק"ג) דלומר הרחום ירחם עליך אסור, וה"ה בנידו"ד.

והראוני בספר אשי ישראל (פרק נד הערה ב) שכתב בשם ספר מנחת אהרן (הספדי, כלל א סק"ה) דאף מודה אני לפניך אסור לומר במקומות מטונפים, דהוי דברים שבקדושה, עיי"ש. וכאמור דעת הארץ צבי להתיר, ובשערים מצוינים בהלכה (סימן א סק"ב) העתיק רק את דבריו. וכן נראה לדעת הסדר היום (הנ"ל) שאין צריך לאומרו דוקא בידים נקיות. - ואמנם לכתחילה מי שיכול להשתמט מלומר במקום שאינו נקי, ודאי שעדיף שלא להודות לה' במקום מטונף.

וכל זה במים מטונפים דראוי להחמיר לכתחילה כשיכול להשתמט מלומר כנגדם. אבל כנגד מי הנטילה של שחרית יש להקל. ומה שכתב בשערי תשובה (סימן ד סק"ח) בשם הברכי יוסף "דמנהג החרדים אל דבר ה' שלא לקרות ולברך נגד המים שנטלו בהם שחרית, וכן היה נוהג הגאון מופת הדור רבי חיים אבועלפיה ז"ל, ע"כ. כבר הביא בספר ארחות חיים (ספינקא, סימן ד אות ח) מספר נחלה לישראל (סימן נג) ששמע שהברכ"י חזר בו ממה שכתב שאסור לקרות נגד מים של נט"י שחרית, וכן שמע ממרן הגאון הקדוש מצאנז ע"כ מותר לקרות נגדם, עיי"ש. וכ"ה בשו"ת שיח יצחק (או"ח סימן ב) שהחת"ס והמהר"ם שיק ז"ע לא הקפידו על כך. וכן מובא בדינים והנהגות (פרק א אות ו) שהחזו"א זצ"ל לא נמנע מלדבר דברי תורה נגד מי נטילת ידים שחרית.

מאות כבר נושעו! ומה איתך?

רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו בעין יפה וקחו חלק בהפצת המעיינות של

מרכז "אמונת חיים" קראלי

כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליונות
רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 08-8659931
באימייל: 3118494@gmail.com

לזכר עולם יהיה צדיק

הגה"ק צדוק הכהן צוק"ל
בן הרה"צ יעקב הכהן זיע"א
בעל צדקת הצדיק מלובלין
נלב"ע ט אלול

לזכר עולם יהיה צדיק

רביה"ק יצחק צבי משה זיע"ע
בן רבינו אביגדור זיע"ע
מקראלי
נלב"ע ביום ד טבת תשעט

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק פנחס זיע"ע
בהגה"צ אברהם אבא צוק"ל
מקארזין
נלב"ע י אלול